

متن و ترجمه‌ی

اصول کافی

ثقة الاسلام
محمد بن يعقوب كليني
(۳۲۹ق)

ترجمه: مؤسسه فرهنگی شمس الضحی

@kafilearn

سورة
الزخرف

کتاب فضل العلم

پرهیز از سخن گفتن بدون علم

۱- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ، وَ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ، عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ، عَنْ مَفْضَلِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَنْهَاكَ عَنْ خَصَلْتَيْنِ فِيهِمَا هَلَاكُ الرَّجَالِ: أَنْهَاكَ أَنْ تَدِينَ اللَّهَ بِالْبَاطِلِ وَ تُفْتِيَ النَّاسَ بِمَا لَا تَعْلَمُ.

امام صادق علیه السلام به مفضل فرمودند: تو را از دو ویژگی پرهیز می‌دهم که نابودی بزرگان در این دو است: تو را پرهیز می‌دهم که بر باطل دین‌داری کنی و برای مردم به چیزی فتوا دهی که نمی‌دانی.

۲- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِيَّاكَ وَ خَصَلْتَيْنِ فِيهِمَا هَلَاكُ مَنْ هَلَكَ إِيَّاكَ أَنْ تُفْتِيَ النَّاسَ بِرَأْيِكَ أَوْ تَدِينَ بِمَا لَا تَعْلَمُ.

عبد الرحمن گوید امام صادق علیه السلام به من فرمودند: از دو ویژگی برحذر باش که هر که نابود شده در این دو ویژگی نابود شده است: بر حذر باش که برای مردم به نظر خودت فتوا دهی یا بر چیزی که نمی‌دانی دین‌داری و رفتار کنی.

۳- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِئَابٍ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ الْحَدَّادِ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَنْ أَفْتَى النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ لَا هُدًى لَعَنَتْهُ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَ مَلَائِكَةُ الْعَذَابِ وَ لِحَقُّهُ وَرْزٌ مِّنْ عَمَلِ بُقْتِيَاءِ.

امام باقر علیه السلام فرمودند: کسی که برای مردم بدون آگاهی و هدایت فتوا دهد، هم فرشتگان رحمت او را لعنت کنند و هم فرشتگان عذاب و وبال هر که به فتوایش عمل کند بر گردن اوست.

۴- عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَشَّاءِ، عَنْ أَبَانَ الْأَحْمَرِيِّ، عَنْ زِيَادِ بْنِ أَبِي رَجَاءٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَا عَلِمْتُمْ فَقُولُوا وَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَقُولُوا: اللَّهُ أَعْلَمُ. إِنَّ الرَّجُلَ لَيَنْتَزِعُ الْآيَةَ مِنَ الْقُرْآنِ يَخْرُفُ فِيهَا أَبْعَدَ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ.

امام باقر علیه السلام فرمودند: آن چه را می دانید بگوئید و در آن چه نمی دانید بگوئید: خدا داناتر است. [زیرا] فرد، آیهی قرآن را بیرون می کشد، ولی در آن آیه به اندازهی زمین تا آسمان به خطا می افتد.

۵- مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شاذَانَ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَيْسَى، عَنْ رَبِيعِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: لِلْعَالِمِ إِذَا سُئِلَ عَنْ شَيْءٍ وَ هُوَ لَا يَعْلَمُهُ أَنْ يَقُولَ: اللَّهُ أَعْلَمُ. وَ لَيْسَ لِغَيْرِ الْعَالِمِ أَنْ يَقُولَ ذَلِكَ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: عالم وقتی در مورد مسأله ای که نمی داند مورد سؤال واقع می شود می تواند بگوید: خدا داناتر است. ولی این جمله را غیر عالم نمی تواند بگوید [و باید تنها بگوید: نمی دانم].

۶- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَيْسَى، عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِذَا سُئِلَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ عَمَّا لَا يَعْلَمُ فَلْيَقُلْ: لَا أَدْرِي. وَ لَا يَقُلْ: اللَّهُ أَعْلَمُ! فَيُوقِعَ فِي قَلْبِ صَاحِبِهِ شَكًّا وَ إِذَا قَالَ الْمَسْئُولُ لَا أَدْرِي فَلَا يَتَّهَمُهُ السَّائِلُ.

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: وقتی یکی از شما از مسأله‌ای که نمی‌دانست مورد سؤال واقع شد باید بگوید: نمی‌دانم! و نگوید: خدا دانتر است. زیرا در دل آن رفیقش شک و تردید می‌اندازد. و وقتی سؤال شونده می‌گوید: نمی‌دانم، دیگر سؤال کننده به او تهمت نمی‌زند.

۷- الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سَمَاعَةَ، عَنْ عَيْرٍ وَاحِدٍ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ زُرَّارَةَ بْنِ أَعْيَنَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ؟ قَالَ: أَنْ يَقُولُوا مَا يَعْلَمُونَ وَيَقْفُوا عِنْدَ مَا لَا يَعْلَمُونَ.

زراره گوید از امام باقر علیه السلام پرسیدم: حق خدا بر بندگان چیست؟ ایشان فرمودند: این که چیزی بگویند که می‌دانند و نسبت به آن چه نمی‌دانند، توقف کنند.

۸- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي يَعْقُوبَ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ خَصَّ عِبَادَهُ بِآيَاتِنِ مِنْ كِتَابِهِ: أَنْ لَا يَقُولُوا حَتَّى يَعْلَمُوا، وَلَا يَرُدُّوا مَا لَمْ يَعْلَمُوا. وَقَالَ عَزَّوَجَلَّ: «أَلَمْ يُوْحَدْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ» وَقَالَ: «بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعَلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ»

امام صادق علیه السلام فرمودند: خدا دو آیه از آیات قرآن را به بندگانش اختصاص داده است: یکی این که سخن مگویند تا آن که بدانند و دیگر این که چیزی را که نمی‌دانند رد نکنند. او فرمود: «آیا از آنان پیمان کتاب [های آسمانی] گرفته نشد که نسبت به خدا جز سخن حق نگویند؟» و فرمود: «بلکه چیزی را دروغ دانستند که به علم آن احاطه نداشته‌اند و هنوز تأویل [و حقیقت] آن به ایشان نرسیده است.»

۹- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى، عَنْ يُونُسَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَرْقِدٍ، عَمَّنْ حَدَّثَهُ، عَنِ ابْنِ شُبْرَمَةَ قَالَ: مَا ذَكَرْتُ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَّا كَادَ أَنْ

يَتَصَدَّعَ قَلْبِي قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ ابْنُ شُبْرُمَةَ: وَ أُنْفِسِمُ بِاللَّهِ مَا كَذَّبَ أَبُوهُ عَلَى جَدِّهِ وَ لَا جَدُّهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ عَمِلَ بِالْمَقَائِيسِ فَقَدْ هَلَكَ وَ أَهْلَكَ. وَ مَنْ أَفْتَى النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ هُوَ لَا يَعْلَمُ النَّاسِيخَ مِنَ الْمَنْسُوخِ وَ الْمُحْكَمَ مِنَ الْمُتَشَابِهِ فَقَدْ هَلَكَ وَ أَهْلَكَ.

ابن شبرمه گفت: حدیثی از امام باقر علیه السلام شنیده‌ام که هرگاه به یاد می‌آورم دلم نزدیک است که تکه پاره شود. امام صادق علیه السلام فرمودند: پدرم از جدم از رسول الله صلوٰت الله، حدیث نقل کرده است - و ابن شبرمه گفت که من به خدا قسم می‌خورم که پدرش کلام جدش را و جدش کلام رسول الله صلی الله علیه و آله را به دروغ نقل نکرده‌اند - که رسول خدا فرمودند: کسی که به قیاس عمل کند هم خود نابود شده و هم دیگران را نابود می‌کند. و کسی که برای مردم بدون علم و آگاهی فتوا دهد در حالی که ناسخ را از منسوخ و محکم را از متشابه نمی‌شناسد، هم خود نابود شده و هم دیگران را نابود می‌کند.